

Σε ηλικία 95 χρόνων έφυγε από τη ζωή ο Δαβίδ Γκαλάντε ένας από τους τελευταίους επιζώντες του Άουσβιτς, Εβραίος της Ρόδου. Ο Γκαλάντε ήρθε στη Ρόδο τον Ιούλιο του 2008 και συναντήθηκε, μετά από 64 χρόνια, με τον παιδικό φίλο Σάμυ Μοντιάνο, με τον οποίο είχαν ξεκινήσει μαζί και με άλλους Εβραίους στο ταξίδι για τα κολαστήρια του Άουσβιτς.

Ο δημοσιογράφος Γιώργος Ζαχαριάδης περιγράφει στην εφημερίδα «Τα Νέα» τη συγκλονιστική αυτή συνάντηση, που έγινε στις 25 Ιουλίου 2008, στο κτήριο της σημερινής Τουριστικής Σχολής, από όπου ξεκίνησε στις 23 Ιουλίου 1944 το караβάνι των Εβραίων προς τον θάνατο. Ακολουθεί αναδημοσίευση του άρθρου του 2008:

Συναντήθηκαν στη Ρόδο το 2008, 64 χρόνια μετά το Άουσβιτς. Έφυγαν μαζί από τη Ρόδο στις 23 Ιουλίου 1944 για το Άουσβιτς. Και συναντήθηκαν πάλι την περασμένη Τρίτη το πρωί, ύστερα από 64 χρόνια, μέσα στο ίδιο κτήριο, όπου είχαν συγκεντρώσει τότε οι Γερμανοί τους Εβραίους του νησιού για να τους στείλουν στα κολαστήρια. Κατάφεραν και οι δύο να σωθούν. Και μόλις βρέθηκαν ξανά στον χώρο όπου οι γκεσταπίτες είχαν χρησιμοποιήσει για προσωρινή φυλακή, έπεσε ο ένας στην αγκαλιά του άλλου. Για αρκετή ώρα έμειναν αμίλητοι και δακρυσμένοι...

Από το μυαλό του Δαβίδ Γκαλάντε και του Σάμυ Μοντιάνο- δύο Εβραίων της Ρόδου που ήταν παιδικοί φίλοι- πέρασαν με κινηματογραφική ταχύτητα όσα φρικιαστικά έζησαν την τραγική εκείνη περίοδο. Και να που η τύχη το έφερε να βρεθούν έπειτα από τόσα χρόνια στις εκδηλώσεις που τώρα γίνονται στο νησί, για να τιμήσουν τους 1.700 συμπατριώτες τους Ροδίτες Εβραίους που έχασαν τη ζωή τους στα στρατόπεδα συγκέντρωσης των Γερμανών.

Ο Δαβίδ Γκαλάντε ήταν 17 χρόνων και ο Σάμυ Μοντιάνο μόλις 13, όταν οι Γερμανοί τους συνέλαβαν μαζί με τους άλλους Εβραίους της Ρόδου τον Ιούλιο του 1944 και τους οδήγησαν στην κομαντατούρα (που σήμερα στεγάζει την Τουριστική Σχολή). Σήμερα βρίσκονται και οι δύο στον ίδιο χώρο και θυμούνται: «Εγώ ήμουν στον πάνω όροφο και ο Σαμ στο ισόγειο, όπου ήταν και τα γραφεία των Γερμανών αξιωματικών», λέει ο κ. Γκαλάντε. Στο κτήριο ήταν στοιβαγμένοι εκατοντάδες Εβραίοι. Αρχικά ήταν μόνο οι άνδρες και οι Γερμανοί

έδωσαν διαταγή οι γυναίκες τους να φέρουν στην κομαντατούρα όλα τα χρυσαφικά που είχαν στα σπίτια τους. «Στην είσοδο οι γκεσταπίτες έπαιρναν τα χρυσαφικά από τις γυναίκες και μερικά που κατάφεραν να περάσουν μέσα, τα έριχναν στις τουαλέτες με την ελπίδα κάποτε να τα ξαναβρούν», θυμάται ο Σάμου Μοντιάνο.

Στις 23 Ιουλίου και αφού έχουν συγκεντρωθεί όλοι οι Εβραίοι (άνδρες, γυναίκες και παιδιά) ξεκίνησε ένα τεράστιο караβάνι προς το λιμάνι. «Οι Γερμανοί είχαν δώσει εντολή εκείνη την ημέρα να μην κυκλοφορεί κανένας στους δρόμους», λέει ο Δαβίδ Γκαλάντε, που μαζί με τους γονείς του και τα άλλα τρία αδέρφια του οδηγήθηκε στα μικρά φορτηγά πλοία που περίμεναν στο λιμάνι. Το ίδιο και ο Σαμ Μοντιάνο με τους 50 συγγενείς του.

Στο ίδιο πλοίο. □ Οι δύο νέοι δεν ήταν στο ίδιο πλοίο. Ταξίδευαν μόνο νύχτα και τη μέρα έπιαναν κάνα λιμάνι. Πέρασαν από την Κω, όπου παρέλαβαν 100 Εβραίους και στη συνέχεια από τη Λέρο, απ' όπου παρέλαβαν κι άλλους, για να φθάσουν στον Πειραιά ύστερα από μία εβδομάδα. Ταξίδι τραγικό. «Μας είχαν ρίξει μέσα στ' αμπάρια σαν τα ζώα», θυμάται ο Γκαλάντε, που μαζί με όλους τους άλλους Ροδίτες Εβραίους τους συγκέντρωσαν στο Χαϊδάρι, για να ξεκινήσουν με τα τρένα τη μεγάλη πορεία προς το Άουσβιτς.

Δύο εβδομάδες κράτησε το μαρτύριο μέχρι να φθάσουν στον προορισμό τους. Μέσα στα τρένα πολλοί πέθαναν από τις κακουχίες και την πείνα.

«Φθάσαμε στο Άουσβιτς και βρεθήκαμε μπροστά σ' ένα χάος. Οι δήμιοι Γερμανοί μας έριχναν από εδώ κι από εκεί», θυμάται ο Μοντιάνο, ο οποίος έχασε όλους τους δικούς του και από τότε δεν τους συνάντησε ποτέ. «Πάνω από 700 Ροδίτες Εβραίοι οδηγήθηκαν κατευθείαν από τα τρένα στα κρεματόρια», συμπληρώνει ο Γκαλάντε, ο οποίος μπόρεσε μόνο για μια στιγμή να δει τον αδελφό του, αλλά έχασε τους γονείς του και τις αδελφές του.

Βασανιστήρια. □ Η ζωή στο Άουσβιτς ήταν μια κόλαση για τους δύο νεαρούς. Πέρασαν πολλά βασανιστήρια και απίστευτες κακουχίες. Και όταν στις 28 Ιανουαρίου 1945 οι Ρώσοι στρατιώτες μπήκαν στο στρατόπεδο συγκέντρωσης, βρήκαν τον Γκαλάντε σχεδόν ετοιμοθάνατο και τον Μοντιάνο έναν σκελετό ανάμεσα σε εκατοντάδες νεκρούς Εβραίους. Ωστόσο, ούτε ο ένας ούτε ο άλλος γνώριζαν ότι είχαν σωθεί και ότι βρίσκονταν στα χέρια των Ρώσων. Για τους δύο νεαρούς αρχίζει από τότε μια νέα περιπέτεια. Ο Γκαλάντε μεταφέρεται σε νοσοκομείο και, αφού νοσηλεύεται για έναν μήνα, στη συνέχεια οι Ρώσοι τον κατατάσσουν στον στρατό τους. Αντίθετα, ο Μοντιάνο, αφού ανάρρωσε, έπιασε δουλειά με τους Ρώσους και μαζί με άλλους Εβραίους άνοιγαν ορύγματα για τους στρατιώτες.

Όμως και οι δύο είχαν πάντα στο μυαλό τους τη Ρόδο, αφού είχαν πια πληροφορηθεί ότι το νησί είχε ελευθερωθεί και είχαν εγκατασταθεί οι Άγγλοι. «Πήρα την απόφαση να δραπετεύσω από τον ρωσικό στρατό και το έκανα χωρίς δεύτερη σκέψη», λέει ο Γκαλάντε, που πήγε κρυφά στην Μπρατισλάβα. Εκεί βρήκε Έλληνες πατριώτες, οι οποίοι τον βοήθησαν να φύγει. «Μιλούσα ελληνικά και έτσι ήταν εύκολο να συνεννοηθώ, αλλά ήταν συγκινητική και η βοήθειά τους, επειδή με θεωρούσαν δικό τους», προσθέτει ο Γκαλάντε.

Η απόδραση. □ Δραπέτης την ίδια περίοδο ήταν και ο Μοντιάνο. Μαζί με έναν άλλο Εβραίο σχεδίασαν την απόδρασή τους από τους Ρώσους και περπατώντας σχεδόν για έναν μήνα έφθασαν στην Αυστρία. «Περπατούσαμε μόνο τις νύχτες μέσα από τα βουνά για να μη μας βρουν και κατορθώσαμε να φθάσουμε μέχρι τις αμερικανικές δυνάμεις που είχαν εγκατασταθεί εκεί και χωρίς δεύτερη κουβέντα μας έστειλαν στην ελεύθερη Ιταλία», περιγράφει ο Μοντιάνο, ενώ ο Γκαλάντε με τρένα και φορτηγά αυτοκίνητα κατόρθωσε να φθάσει μέχρι την Αθήνα. Σκοπός του ήταν να πάει στη γενέτειρά του Ρόδο, όμως όταν πήγε στο νησί δεν βρήκε απολύτως τίποτα. Όλοι οι δικοί του είχαν χαθεί στα κολαστήρια και το σπίτι του στη Μεσαιωνική Πόλη έχει καταστραφεί από τους βομβαρδισμούς. Πληροφορήθηκε, όμως, ότι ο αδελφός του έχει σωθεί από το Άουσβιτς και έσπευσε στην Ιταλία για να τον συναντήσει. Από εκεί έφυγε για το Μπουένος Άιρες της Αργεντινής, όπου βρισκόταν ο μεγαλύτερος αδελφός του, που πήγε εκεί πριν αρχίσουν οι διώξεις των Εβραίων της Ρόδου από τους Γερμανούς.

Ο Δαβίδ Γκαλάντε ήταν 17 χρόνων και ο Σάμου Μοντιάνο μόλις 13, όταν οι Γερμανοί τους συνέλαβαν μαζί με τους άλλους Εβραίους της Ρόδου τον Ιούλιο του 1944. Έκτοτε, ο Γκαλάντε ζει μόνιμα στην Αργεντινή και επέστρεψε τώρα, έπειτα από 64 χρόνια, για να αποτίσει φόρο τιμής στα θύματα του Ολοκαυτώματος των Εβραίων της Ρόδου. Έτσι, συνάντησε τον παιδικό φίλο του Σάμου Μοντιάνο, που και αυτός επέζησε από τη φρίκη των κολαστηρίων.

Δεν σβήνουν από τη μνήμη τους όλα αυτά τα φοβερά γεγονότα. Και με δάκρυα στα μάτια θυμούνται όλους τους συγγενείς και τους φίλους που έχασαν στον πόλεμο. «Όταν μπήκαν οι Ρώσοι μέσα στο Άουσβιτς, εμένα με βρήκαν ανάμεσα σε πολλούς πεθαμένους», θυμάται ο Μοντιάνο και προσθέτει: «Δεν χάρηκα γιατί σώθηκα. Ένωθα ενοχές γιατί εγώ γλίτωσα, ενώ εκατομμύρια άλλοι βρήκαν τραγικό θάνατο. Και αυτό με βασάνιζε για πολύ καιρό, μέχρι πριν από μερικά χρόνια, που με κάλεσαν από την Ιταλία για να συνοδεύσω πολλούς ανθρώπους στο Άουσβιτς και για να τους εξηγήσω τα φοβερά εγκλήματα που έγιναν εκεί. Έτσι, πιστεύω πλέον ότι εμείς που επιζήσαμε ίσως μας επέλεξε ο Θεός σαν μάρτυρες, για να μπορέσει να μάθει όλος ο κόσμος τι συνέβη εκεί και να μην ξαναζήσει η ανθρωπότητα τέτοιες φρικαλεότητες».

Τιμητική διάκριση στον Τούρκο «Σίντλερ». Στο πλαίσιο των τετραήμερων εκδηλώσεων για τη συμπλήρωση 64 χρόνων από το Ολοκαύτωμα των Εβραίων, το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο και η Ισραηλιτική Κοινότητα Ρόδου τίμησαν προχθές το βράδυ τον Τούρκο διπλωμάτη Μεχμέτ Ουλκουμέν, του οποίου ο πατέρας, ο Σελαχατίν Ουλκουμέν, ήταν το 1944 πρόξενος της Τουρκίας στο νησί και κατόρθωσε να σώσει 42 Εβραίους με την αιτιολογία ότι είχαν τουρκική υπηκοότητα, οπότε οι Γερμανοί δεν θα έπρεπε να τους οδηγήσουν στο Άουσβιτς. Στην εκδήλωση παρέστησαν πολλοί Εβραίοι της Ρόδου από όλο τον κόσμο, όπως επίσης και διπλωμάτες από την Τουρκία, το Ισραήλ και την Ισπανία. Για την ιστορία του Τούρκου «Σίντλερ» (δημοσιεύτηκε στα «ΝΕΑ» στις 12 Ιουλίου) μίλησε ο πρόεδρος του Ισραηλιτικού Συμβουλίου κ. Μωυσής Κωνσταντίνης και ο Τούρκος πρεσβευτής στην Αθήνα κ. Ογκούζ Τσελικόλ, ενώ ο κ. Ουλκουμέν υπογράμμισε στην ομιλία του ότι «δεν πρέπει να αρκούμαστε στο να τιμούμε τη μνήμη των- δυστυχώς- τόσο λίγων ανθρώπων που πήραν την πρωτοβουλία να συνδράμουν και να διασώσουν συνανθρώπους τους σε στιγμές θανάσιμου κινδύνου και ολέθρου, αλλά αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να εξακολουθήσουμε να προωθούμε μια αλήθεια οικουμενική, ότι η ανθρωπιά και η δικαιοσύνη είναι αξίες πάνω από θρησκεία, φυλή και φύλο».

Πηγή: εφημερίδα [ΡΟΔΙΑΚΗ, 29.7.2020](#)